

مجموعه مقالات و نشریات طرح تدوین نظام ترویج

بررسی زمینه‌های مشارکتی روستاییان و ارتباط آن با ترویج کشاورزی

قسمت چهارم

اشاره

مقاله‌ای که به دنبال می‌آید، تلخیص شده از پروژه سوم از طرح ۱، از مجموعه گزارشهای مطالعاتی ستاد طرح تدوین نظام ترویج کشاورزی ایران می‌باشد که تهیه و تدوین آن توسط جناب آقای دکتر علیرضا محسنی تبریزی - در سال ۱۳۷۲ - انجام گرفته است. تدوین این مقاله که تلخیص شده از گزارش گسترده مطالعاتی پروژه فوق می‌باشد، توسط آقای مهندس محمدهادی امیرانی انجام و در اختیار مادانامه جهاد قرار گرفته است. امید است مورد عنایت و توجه عموم صاحب نظران و علاقه‌مندان قرار گیرد.

جامعه آماری، روش تحدید جامعه (نمونه‌گیری) و حجم نمونه

به واسطه استفاده از روشهای میدانی و پیمایشی (Survey) در تحقیق حاضر، ناگزیر بودیم که مستقیماً به جامعه آماری (جامعه روستایی کشور) مراجعه نماییم و اطلاعات مورد نیاز را اخذ کنیم. با این وجود به لحاظ گستردگی و وسعت جامعه مورد مطالعه، ناگزیر از تحدید آن از طریق نمونه‌گیری و رجوع به جامعه نمونه بودیم.

از آنجایی که در این تحقیق، دو جامعه آماری مستقل (اعضای شوراهای اسلامی و سرپرستان خانوارهای روستایی) مورد بررسی و مطالعه قرار داشت، تحدید هر دو جامعه از طریق نمونه‌گیری، امری لازم و ضروری بود. جهت تعیین حجم نمونه مورد بررسی در جامعه شوراهای اسلامی ابتدا تعداد کل روستاهای دارای شوراهای اسلامی هر استان براساس لیستهای نتایج سرشماری عمومی کشاورزی در سال ۱۳۶۷ (موجود در فایل‌های کامپیوتری مرکز آمار ایران) شناسایی و سپس با توجه به کیفیت مطالعه، روستاهای دارای

شوراهای اسلامی کشور را بر اساس سه صفت عمده سطح زیر کشت، درصد اراضی زیر کشت آبی و تعداد واحد دامی طبقه بندی کرده و سپس از هر گروه نمونه‌ای را با توجه به نسبت توزیع هریک از شاخصها در جامعه کل انتخاب نمودیم. بدین ترتیب جهت دستیابی به اطلاعاتی در زمینه فعالیتهای شوراهای اسلامی در روستاهای دارای چنین سازمانهای مشارکتی، تعداد ۵۰۶ شورای اسلامی روستایی به عنوان نمونه آماری انتخاب و از هر شورا یک عضو (ترجیحاً رئیس شورا) به عنوان فرد آماری، جهت نظرسنجی و اخذ اطلاعات مورد نیاز در نظر گرفته شد.

جهت تعیین حجم نمونه مورد بررسی در جامعه سرپرستان خانوارهای روستایی، از نمونه‌گیری طبقه‌ای و در دو مرحله استفاده شد. بدین ترتیب که ابتدا تعدادی روستا به عنوان نمونه انتخاب (در این قسمت تعداد روستاهای انتخابی، همان روستاهای انتخاب شده در فوق می‌باشند) و در مرحله دوم تعداد خانوارهای نمونه به روش زیر انتخاب شدند:

۱- روستاهایی که تا ۱۰۰ خانوار ساکن

دارند. در هر ده ۳۰ خانوار روستایی که :
- یک خانوار (دهقان) پایتزر از عرف محلی آب و زمین داشته باشد.
- یک خانوار (دهقان) متوسط‌الحال، یعنی معادل عرف محل آب و زمین داشته باشد.
- یک خانوار (دهقان) که بیش از عرف محل آب و زمین داشته باشد.
۲- روستاهایی که بیش از ۱۰۰ خانوار

سکنه دارند. در هر ده ۵ خانوار روستایی که :
- یک خانوار (دهقان) پایتزر از عرف محل آب و زمین داشته باشد.
- سه خانوار (دهقان) متوسط‌الحال، یعنی معادل عرف محل آب و زمین داشته باشد.
- یک خانوار (دهقان) که بیش از عرف محل آب و زمین داشته باشد.

به این ترتیب، تعداد کل خانوارهای نمونه انتخاب شده در کل روستاهای نمونه برابر با ۱۹۵۱ خانوار بود که سرپرست یا رئیس هر خانوار به عنوان فرد آماری، جهت اخذ اطلاعات و پاسخ به پرسشنامه نظرسنجی در نظر گرفته شد.

روستاهاى نمونه.

منظور نيم تحقيقاتى، ضمن بازديد از منطقه و به منظور نهايى كردن پرسشنامه‌ها و حصول اطمينان از روايى و اعتبار سؤالات و مقياسه‌هاى مورد نظر، جمعيت محدودى از جامعه روستايى در مناطق مورد مطالعه را انتخاب و پرسشنامه‌هاى تنظيمى را در مورد آنان اعمال نمود و پس از استخراج داده‌ها و بررسى نتايج و ارزيايى نقاط قوت و ضعف سؤالات پرسشنامه، نواقص و نارسايى‌هاى مربوط به برخى از سؤالات مطرح شده را به منظور افزايش ميزان اعتبار و روايى پرسشنامه‌ها مرتفع نموده و آنها را جهت کاربرد در ميدان تحقيق آماده ساخت.

روشهاى آمارى جهت تحليل داده‌ها و تست فرضيات

در تنظيم اطلاعات و داده‌ها و عرضه آنها در فرم اطلاعات آمارى و نيز نمايش گرافيكى به صور پولى‌گان، هيستوگرام فراوانى، پاى‌چارت و نظاير آن، از متداولترين ابزار و تكنيكهاى آمارى موجود در مجموعه آمارى براى علوم اجتماعى (SPSS) استفاده شده است.

توزيع فراوانى و درصد متغيرهاى مورد نظر در فرم جداول يك بعدى و يا شاخصهاى كمى آمارى، نظير مُد (نما)، ميانگين، ميانه، انحراف معيار و نظاير آن نمايش داده شده است. نمودارهاى گرافيكى، عمدتاً به صور پولى‌گان فراوانى، هيستوگرام و پاى چارت است.

جداول متقاطع (Cross-Tabulation) به صورت دويعدى و در بخش مربوط به آزمون فرضيات منظور گرديده است. در آزمون فرضيات، تحقيق به طور عمده از تست كاي‌اسكوار (Chi-Square) يا كى دو (χ^2) استفاده شده است. اين به لحاظ ماهيت متغيرهاى مطرح شده در فرضيات تحقيق است، زيرا غالب متغيرهاى مورد نظر از نوع اسمى (Nominal) هستند كه لزوم استفاده از تستهاى باي‌نومينال (Bi-Nominal) نظير كى دو

تنظيم پرسشنامه

با توجه به اهداف مطالعه و فرضيات مدون و نيل به شناختى علمى و جامع از مشاركت روستاييان ايران در امور و مسائل روستا و بويژه تفحص و باريك‌بينى در باب عوامل اجتماعى و روانى تأثيرگذار بر مشاركت (اتيولوژى، مشاركت اجتماعى)، در تهيه و تنظيم پرسشنامه‌ها، از انواع مختلف سؤالات، مقياسه‌ها و طيفها و نيز شاخصها استفاده شده است. با در نظر گرفتن نوع سؤالات و درجه آزادى در پاسخها، پرسشنامه‌هاى تنظيمى حاوى سؤالات بسته، سؤالات باز و سؤالات نيمه باز است. پرسشنامه‌هاى تحقيق با توجه به انواع گروههاى مورد مطالعه به شرح زير تهيه و تنظيم شده است:

۱- فرم ۱ با عنوان پرسشنامه شوراي اسلامى ده، در سه بخش الف، ب، ج و در مجموع با تعداد ۸۳ سؤال باز، بسته و نيمه باز.
۲- فرم ۲ با عنوان پرسشنامه نظرسنجى مردم (سرپرستان خانوارها)، در هشت بخش الف، ب، ج، د، ه، و، ز، ح و در مجموع با تعداد ۱۱۰ سؤال باز، بسته و نيمه باز.

فرمهاى پرسشنامه ۱ و ۲ در بخش ضميمه (Appendix) گزارش نهايى ارائه شده است.

تست پيلوت (Pilot Study) يا تست مقدماتى

جهت حصول اطمينان از روايى و اعتبار پرسشنامه‌ها، سؤالات، گويه‌ها و طيفهاى مورد استفاده، جمعيت محدودى از جامعه مورد مطالعه (اعضاي شوراهائى اسلامى روستا و سرپرستان خانوارهاى روستايى)، پيش از نهايى كردن پرسشنامه، انتخاب و مورد آزمون قرار گرفتند تا نواقص احتمالى در پرسشنامه و سؤالات مرتفع شود. به اين

روش جمع‌آورى اطلاعات

با توجه به ويژگى موضوع مطالعاتى و جامعه نمونه، تنوع و تعدد متغيرهاى مطرح شده در فرضيات تحقيقاتى، نوع سؤالات و درجه آزادى در پاسخها، تعدد جامعه مورد مطالعه، دشوارى در اخذ برخى از پاسخهاى مورد انتظار از جامعه مورد بررسى، تنوع فرضيات تحقيق و كليت اهداف پژوهش و نيز تنوع روشهاى مورد استفاده، از ابزار، تكنيكها و روشهاى مختلفى جهت اخذ اطلاعات مورد نياز و گردآورى داده‌هاى مورد نظر بهره‌گيرى شد. استفاده از پرسشنامه (كتبى - حضورى) مصاحبه‌هاى آزاد و منظم (هدايت شده)، مشاهده مستقيم، رجوع به اطلاعات ثانويه (Secondary Data) و اطلاعات موجود (Existing Data)، آمارنامه‌ها، كتب و گزارشهاى تحقيقاتى موجود به زبانهاى فارسى و انگليسى در زمينه موضوع مورد مطالعه، از عمده راهها و نيز ابزار و منابع اخذ اطلاعات در اين بررسى بوده‌اند.

بخش عمده‌اى از اطلاعات مورد نياز جهت شناخت و آگاهى از نظرات، وضع رفتار و عقیده، انگيزشها و مسائل عام و خاص جامعه مورد بررسى با استفاده از پرسشنامه‌هاى نظرسنجى، مصاحبه‌هاى منظم و آزاد و نيز مشاهده مستقيم و مشاركتى گردآورى شده است.

گروههاى كه به منظور اخذ اطلاعات مورد نياز، مورد مصاحبه و مشاهده قرار گرفتند و پرسشنامه‌هاى هدايت شده و استاندارد شده تنظيمى در خصوص آنان به كار رفت، عبارت بوده‌اند از:

- ۱- اعضاي شوراهائى اسلامى روستايى (به طور عمده رؤساي شوراهائى) در روستاهائى نمونه.
- ۲- سرپرستان خانوارهاى روستايى در

را در سنجش آنها ایجاب می‌نماید. در مواردی هم به واسطه نوع فرضیات، از روش مقایسه درصد و فراوانیهای مورد مشاهده در استنتاجهای آماری وبه شکل توصیفی (Descriptive) استفاده شده است.

بر مبنای متغیرها و معرفهای مورد نظر در فرضیه‌ها، پاسخهای داده شده مقوله‌بندی و در مواردی شاخص‌بندی شده است. این شاخص‌بندیها با توجه به پاسخهای به دست آمده و مقوله‌های مترتب بر آنها صورت گرفته است و سپس با توجه به مجموع نمرات به دست آمده هر فرد آماری، به محاسبه فراوانیهای مطلق و نسبی در گروهها پرداخته شده است. کلیه محاسبات و تستهای آماری در این تحقیق با استفاده از مجموعه آماری برای علوم اجتماعی (SPSS) صورت گرفته است.

پردازش داده‌ها (Data Processing)

با پایان یافتن مرحله عملیات میدانی و تکمیل پرسشنامه‌های مربوط به اعضای شوراهای اسلامی و سرپرستان خانوارهای روستایی در مناطق مورد مطالعه، مقدمات کار داده‌پردازی فراهم شد. پرسشنامه‌های تکمیلی، مورد بازبینی مجدد قرار گرفت و در مواردی اصلاحاتی در آنها به عمل آمد. در مرحله بعد به منظور کدگذاری پرسشنامه‌ها و انتقال اطلاعات به کامپیوتر جهت پردازش، سؤالات باز پرسشنامه‌های شورای اسلامی و نظرسنجی به صورت دستی استخراج شد و پس از مقوله‌بندی آنها، راهنمای کدگذاری (Code Book) پرسشنامه‌ها تهیه شد. پرسشنامه‌های دوگانه بر اساس راهنمای کدگذاری، توسط گروه کدگذار، کدگذاری شده و سپس مورد بازبینی و کنترل مجدد قرار گرفتند و خطاهای احتمالی تصحیح شد.

با آغاز کار برنامه نویسی کامپیوتری، اطلاعات پرسشنامه‌های دوگانه (شوراهای اسلامی و نظرسنجی) به تدریج وارد کامپیوتر

شده به طور منظم و سیستماتیک قابلیت بهره‌برداری عملی یافتند.

ویژگیهای شوراهای اسلامی روستایی در این تحقیق

بررسی ۵۰۶ شورای اسلامی در این تحقیق نشان می‌دهد که حدود ۹۱ درصد شوراهای اسلامی، حداکثر تا ۶ نفر عضو داشته‌اند که ۲۶۸ شورا (یعنی حدود ۵۳ درصد کل شوراهای مورد سؤال) تعداد اعضایشان بین ۴ تا ۶ نفر بوده است. با توجه به این امر می‌توان دریافت که بیشترین تأکید و حسرت جهاد در تشکیل شوراهای روستایی با جمعیت کم تا متوسط بوده است. حدود ۱۰ درصد از شوراهای بیش از هفت نفر عضو داشته‌اند. با توجه به اینکه بر اساس ماده ۲۵ قانون طرح تشکیلات شوراهای اسلامی کشور، شوراهای روستایی می‌توانسته‌اند ۵ تا ۷ نفر عضو داشته باشند، لذا افزایش تعداد اعضا ظاهراً بر اساس اصلاحیه‌های جدیدی بوده است که بعداً تدوین شده ولی جنبه قانونی نیافته‌اند.

بیش از ۷۷ درصد از شوراهای مورد بررسی، مستقیماً توسط جهاد سازندگی تأسیس شده‌اند، پس از آن بخشداریها و هیئتهای هفت نفره به ترتیب با تشکیل ۱۱/۹ درصد و ۴/۲ درصد، بیشترین مشارکت را در زمینه تشکیل شوراهای با جهاد سازندگی

داشته‌اند. لازم به یادآوری است که قانوناً شوراهای روستایی باید توسط جهاد سازندگی و زیر نظر وزارت کشور تشکیل شوند، ولی ۳/۲ درصد از شوراهای مورد بررسی به صورتی خودجوش با توجه به فضای انقلابی دهه اول انقلاب در مناطق روستایی تشکیل شد.

در شرحی که به دنبال خواهد آمد، خصوصیات و ویژگیهای شوراهای مورد بررسی از جنبه‌های مختلف به طور اجمال ذکر شده است:

۱- میزان مشارکت مردم در انتخابات شوراهای اسلامی

چنانچه شرکت بیش از ۵۰ درصد از روستاییان واجد شرایط را در انتخابات شوراهای اسلامی مبنای مشارکت مؤثر آنان را در تشکیل این نهاد قلمداد نماییم، باید اذعان داشت که به هر دلیل، روستاییان مشارکت چشمگیری در انتخابات اعضا و شوراهای نداشته‌اند.

به طوری که بررسیهای انجام شده در این تحقیق نشان می‌دهد، بیش از ۵۷ درصد از شوراهای کمتر از ۵۰ درصد جمعیت بالاتر از ۱۸ سال را به پای صندوقهای رأی کشاندند.

۲- میزان انحلال شوراهای اسلامی

نزدیک به ۲۳ درصد از شوراهای اسلامی

جدول شماره (۱): میزان رضایت سرپرستان .

خانوارهای روستایی از عملکرد شوراهای اسلامی روستا

پاسخ	تعداد	درصد	درصد تجمعی
کاملاً راضی	۷۰۸	۳۶/۳	۳۶/۳
تاحدی راضی	۶۶۴	۳۴	۷۰/۳
بدون نظر	۲۹۲	۱۵	۸۵/۳
ناراضی	۱۵۵	۷/۹	۹۳/۲
به طور کلی ناراضی	۱۱۵	۵/۹	۹۹/۱
بدون جواب	۱۷	۰/۹	۱۰۰

در طول تشکیل خود با انحلال مواجه شدند که فقط در ۱۳/۳ درصد از آنها علت انحلال معلوم شده است. (۴ درصد به علت تخلف اعضا و ۹/۳ درصد به علت اعتراض مردم) وجود ابهام در علل انحلال شوراهای اسلامی در روستا، جای تأمل و بررسی بیشتری دارد. به گونه‌ای که این سؤال مطرح می‌شود که چرا این پدیده نمی‌تواند در روند مشارکت اجتماعی در مناطق روستایی تأثیرگذار باشد.

۳- سطح سواد اعضای شورا

در این بررسی، درصد قابل توجهی (۳۳ درصد) از اعضای شورا بی‌سواد اعلام شده‌اند. نقطه امیدوارکننده در این بررسی حضور تعداد قابل ملاحظه‌ای از افراد دیپلمه و بالاتر در شوراها بوده است که میزان آن ۸/۵ درصد کل اعضای شوراها اعلام شده است که همین عده، عناصر اصلی و قوه محرکه و عامل پویایی شوراها را تشکیل می‌دهد.

۴- ترکیب سنی اعضای شورا

با وجود اینکه در امور سنتی، روستاییان تمایل دارند که حق تصمیم‌گیری و مشورت را به ریش‌سفیدان و افراد کهنسال منطقه واگذار نمایند، لیکن بررسی ترکیب سنی اعضای شوراهای اسلامی، تاحدودی تحول و تغییر در این سنت را نشان می‌دهد.

در میان اعضای شوراها، بیشترین فراوانی در گروه سنی ۳۳ تا ۳۷ سال قرار دارند. بعد از آن گروه سنی ۳۸ تا ۴۴ سال قرار دارد. به عبارت دیگر بیش از ۶۰ درصد اعضای شوراهای اسلامی زیر ۵۰ سال سن قرار دارند. حضور فعال نیروهای جوان در ترکیب شوراها به علت تحرک آنها در جریان انقلاب و اشتغال در نهادها و ارگانهای انقلابی بوده است که کارآمدی جوانان را بیش از گذشته مطرح نموده است.

۵- وضعیت درآمد اعضای شورا

بررسی تطبیقی درآمد سالیانه اعضای

شورا در این تحقیق نشانگر این امر است که اکثریت اعضای شوراهای اسلامی از اقشار کم‌درآمد جامعه روستایی هستند.

۶- شغل اصلی اعضای شورا

ابهام در پاسخگویی به شغل اصلی از طرف اعضای شوراها زیاد بوده است. به طوری که در این بررسی حدود یک چهارم افراد جواب مشخصی نداده‌اند. ۴۶/۷ درصد از اعضای شوراها، دهقان صاحب نسق بوده‌اند و در کل حدود ۵۰ درصد از اعضا در امور کشاورزی و موارد مرتبط با آن شاغل بوده‌اند.

با در نظر گرفتن این نکته که اغلب روستاییان به کشاورزی اشتغال دارند، نفوذ صاحبان مشاغل غیرکشاورزی از قبیل آموزگاران، دکانداران، راننده‌ها، کارگران و ... در ترکیب شوراهای اسلامی، رویکرد تازه‌ای به نظر می‌آید. شاید بتوان این امر را به نقش‌پذیری فرزندان جوان و تحصیل کرده روستاییان که مشاغل غیرکشاورزی را پذیرفته‌اند، تفسیر نمود و با اینکه بی‌میلی کشاورزان (به هر دلیل از جمله نداشتن فرصت و سواد کافی) را عوامل این رویکرد دانست.

۷- سمت در شورا

بر اساس آیین نامه داخلی شوراهای اسلامی روستایی که توسط مرکز هماهنگی شوراهای اسلامی روستایی در دفتر مرکزی وزارت جهاد سازندگی تهیه شده است، هر شورا باید یک نفر مسئول (رئیس)، یک نفر نایب مسئول و دو نفر منشی داشته باشد. ولی در این بررسی مشخص شد که حدود ۸۰ درصد از شوراها فاقد منشی بوده‌اند. کمبود افراد باسواد در ترکیب اعضای شوراها، بی‌توجهی به آیین‌نامه‌های داخلی، رئیس محوری در اداره شوراها و ... می‌تواند از علل و اسباب چنین کیفیتی باشد.

شورای اسلامی روستاها پس از انقلاب اسلامی از گسترده‌ترین و فعالترین سازمانهای مشارکتی در سطح روستاها به حساب می‌آمده‌اند که با پشتیبانی و حمایتی که جهاد سازندگی و تاحدی وزارت کشور از آنها به عمل می‌آورد، بخشی از نیازهای روستاییان در دوران "خسلاء قدرت" در مناطق روستایی را مرتفع می‌نمودند.

با در نظر گرفتن این نکته که اغلب روستاییان به کشاورزی اشتغال دارند، نفوذ صاحبان مشاغل غیرکشاورزی به شوراهای روستایی را می‌توان رویکرد تازه‌ای به نظر می‌آید این امر احتمالاً به دلیل نقش‌پذیری فرزندان جوان و تحصیل کرده روستاییان است که مشاغل غیرکشاورزی را پذیرفته‌اند.

نقطه امیدوارکننده در این بررسی، حضور تعداد قابل ملاحظه‌ای از افراد دیپلمه و بالاتر در شوراهای روستایی است که میزان آن ۸/۵ درصد کل اعضای شوراها اعلام شده است و همین عده، عناصر اصلی و عامل پویایی شوراها را تشکیل می‌دهد.

13- Melnick, Robert Z. "Protecting rural cultural landscapes: Finding value in the countryside", 1983. Landscape Journal, Vol.2, No.2, University of Wisconsin, U.S.A., pp 85-97.

14- Raghavan, U.S., "Replication of successful projects in poverty alleviation through agricultural projects", 1995, (Eds: Emmanuel D'Silva and Kaye Bysouth), (2rd. ed.), Washington D.C., The world bank. pp 46-49.

15- Willits, F.K., Luloff, A.E., "Urban resident views of rurality and contacts with rural places", [CD- Rom], 1995, Rural sociology, 60:3, 456-466., Abstract from CAB international.

16- Libris, EX (Eds), "Webster's new universal dictionary of English languages", 1976. Unabridged, New York, Webster international press.

پی نوشتها:

- 1- Participation
- 2- Peter Oakley and David Marsden
- 3- Mr. Benjamin Bagadion
- 4-National Irrigation Administration (NIA)
- 5- Dr. U.S. Raghavan
- 6- The Complexity of the project
- 7- The nature of leadership
- 8- Prime leaders
- 9- The political environment
- 10- Economic viability
- 11- Homogeneity of the target group
- 12- Institutional mechanisms
- 13- Dr. M. Hug
- 14- Grameen bank
- 15- Deedar cooperative
- 16- Charity
- 17- Subsidy

۱۱- نگرش روستاییان نسبت به شوراهای اسلامی

۴۰/۷ درصد از روستاییان اعتقاد داشته‌اند که شوراهای اسلامی تا حد زیادی نسبت به مسائل، مشکلات و نیازهای روستاییان آگاهی دارند، همچنین ۶۳/۹ درصد از روستاییان معتقد بوده‌اند که شوراهای اسلامی در جهت حل مسائل و مشکلات آنها اقدامی به عمل آورده است.

۱۲/۶ درصد از سرپرستان خانوارهای روستایی در این تحقیق، اعتقاد داشته‌اند که شوراهای اسلامی روستایی در انجام وظایف و مسئولیتهای خود کاملاً موفق بوده‌اند. در این رابطه همچنین ۴۳/۷ درصد از سرپرستان خانوارهای روستایی، شوراها را موفق، ۱۷/۸ درصد ناموفق و ۲۰/۹ درصد نیز در این زمینه نظری نداشته‌اند. در این رابطه همچنین قابل ذکر است که تنها ۱۴ درصد از روستاییان، نقش شوراهای آنها را در فعال نمودن بخش کشاورزی و توسعه و گسترش آن موفق ارزیابی کرده‌اند.

۱۲- میزان رضایت روستاییان از عملکرد شوراهای اسلامی روستا

میزان رضایت سرپرستان خانوارهای روستایی از عملکرد شوراهای اسلامی روستاهای محل سکونت خود در جدول شماره (۱) درج شده است. در شماره بعدی این مقاله به نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات تحقیق پرداخته خواهد شد.

بقیه از صفحه ۸۹

W., Barret Gray W., Lucas Michael F. and William H. Renwick, "Landscape change with agricultural intensification in a rural watershed", Southwestern Ohion, U.S.A., Journal of landscape

۸- وضع تأمل، محل تولد و مذهب اعضای شوراها

بیش از ۹۸ درصد از اعضای شوراهای متأمل و ۱/۸ درصد مجرد بوده‌اند. محل تولد حدود ۹۰ درصد از اعضای شوراها در همان روستایی بوده که عضو شورای آن بوده‌اند. تقریباً ۱۰۰ درصد اعضای شوراها مسلمان بوده‌اند که از میان آنها ۸۶/۷ درصد دارای مذهب تشیع و ۱۲/۹ درصد دارای مذهب تسنن بوده‌اند.

۹- میزان کارکرد هفتگی اعضای شوراها

اکثر اعضای شوراهای اسلامی روستایی کمتر از ۵ ساعت در هفته را صرف حضور در شوراها می‌نمایند و فقط ۱۷/۴ درصد از اعضا در طول هفته ۱۴ ساعت یا بیشتر از وقت خود را در شوراها گذرانده‌اند.

۱۰- میزان آگاهی روستاییان از سازمانهای مشارکتی در روستاها

شورای اسلامی روستاها پس از انقلاب اسلامی از گسترده‌ترین و فعالترین سازمانهای مشارکتی در سطح روستاها به حساب می‌آمده‌اند و با پشتیبانی و حمایتی که جهاد سازندگی و تاحدی وزارت کشور از آنها به عمل می‌آورد، بخشی از نیازهای گسترده روستاییان در بحبوحه "خلاء قدرت" در دوران پس از انقلاب در جوامع روستایی، به این شوراها واگذار شده بود. لذا روستاییان به صورتی فعال و وسیع با این نهاد تازه تأسیس (در دوران انقلاب) در تماس و برخورد بوده‌اند. با این وصف بررسی برخی از یافته‌های این تحقیق نشانگر این امر است که سرپرستان خانوارهای روستایی مورد پرسش، اطلاعات کافی و وافی در زمینه اهداف،

فلسفه و همچنین وظایف این شوراهای نداشته‌اند و تنها حدود ۱۸ درصد از سرپرستان خانوارهای روستایی به طور کامل با اهداف و فلسفه شوراها آشنا بوده‌اند.